

- 3., Czikkek szilágyi vasutat illetőleg a Honnak, ugyanoda nevelésügyi cikk.
- 4., N. Enyed története, Gyulafehérvár a Vas. Ujs. számára.
- 5., Czikkek a «Kolozsvári Közlönynek». Zilahi tanári értekezés stb.
- 6., Vita czikkek a «Hazánk és a külföldnek»-nek.
- 7., Beszéd Kemény Jánosnak, Gr. Péchynek.
- 8., *Felszólítás az enyedi kisededóvó ügyében.*
- 9., Rövid kastélytörténet az Archeol. közl. számára.
- 10., Egy Zilahon felolvasott értekezés a gymnasiumban alk. históriai tanításról.

Mult hó végén merült fel azon eszme lelkemben, hogy tanárnak, ha hivatását felfogta, lehetetlen a párizsi óriási ipar kiállítás megtekintését elmulasztani. Sok áldozattal jár részemről, de meg kell lenni. Holnap indulok. Adja Isten, hogy a siker meg feleljen a hozott és hozandó áldozatnak.

Aug. 8-án érkezünk haza Párizsból. A költséget nem sajnálom. Mintegy 400 frtba került utunk, melyet Pest, Bécs, Linz, München (itt egy napi szünet) Stuttgart és Strassburgon át tettünk. 1858-tól Párizsi roppantul megváltozva találtam. 10—20 ezer ház épült ez idő óta. A kiállítás nagyszerű volt. Sokat láttam, jegyeztem és tanultam.

Haza érve sűrűn munkához fogtam. A főiskola történetét kellett befejeznem. Mondhatom, nehéz munka volt, kivált vége felé, hol az adatokat mondhatni utczáról kellett szednem. Aug(usztus), september, october és november, egy novellán kívül (Szegény Laczi!) még egy kisebb czikkem Thali számára. Kiállítási leveleket Emiliának irtam, különben a régészeti rész kidolgozatlan. *December elején bevégeztem a főiskola történetét. Ebből a tanodának az a haszna is volt, hogy levéltára történeti részét egyuttal rendeztem s egy csomó adatot gyűjtöttem.*

Novemberben néhány kirándulást tettem Fehérvárra régészeti érdekből.

Dec. 1—31. A «Beszély elméletét» irtam a Kisf. Társaság számára. E hóban meg kellett volna jelenni az enyedi főiskola történetének, de a bécsi nyomdász megcsalt.

Közlő: GULYÁS JÓZSEF.

RÁKOSI JENŐ ZIVUSKA JENŐHÖZ.

Budapesten 911. Julius 6.

Budapesti Hirlap Szerkesztősége

Kedves Barátom,

csodálkoznom kellene rajta, ha nem pusztá forma kedveért tenné fel a kérdést, hogy emlékezem-e a nevére. A maga neve olyanféle emlék rám nézve, mint egy fiatal embernek utóbb be nem teljesedett fiatalkori álma. Igen gyakran eszembe jut a neve. Én annak idején a maga drámájában egy ritka tehetség lelkét sejtettem meg. Ezért exponáltam magam érte. De maga igen különös ember. Büszkeség és önérzet valamivel több magában, mint amennyi ahhoz szükséges, hogy mégis egész ember legyen az ember. Maga sem nem szeretett engemet eléggé, sem nem bizott bennem eléggé. Nem az én érzéseimre hallgatott, hanem a külsőségekre, melyek drámája sorsának nevezhetők. Visszavonult és a maga útján járt. Ez is szép, könnyen bele nyugodtam, mert azt tartom, az igazi tehetség olyan mint a terhes asszony.

Eljön az órája és meg kell születnie annak, amitől megtermékenyül. Ha meddő-marad végig, akkor én csalódtam s nem található benne az, amit én látni véltem.

Most jó Plató studiumával. Sajnos, a filozófiában teljesen iskolázatlan elme vagyok. S Plátónak épen ezt a munkáját egyáltalán nem is olvastam. A többi jóformán ismételve mind. Ez se rossz, már mint az, hogy magamra adta magát. A költészetben a drámaírás, a tudományban a filozófia a legfelségesebb. Eszembe jut, hogy Sexpir drámáit Baconnak tulajdonították. Nem tudom, nem fogja e maga is még drámaíráson végezni. Természetesen úgy gondolom, hogy maga sem tehet róla, ha úgy lesz. De akármint lesz, engemet munkássága mindig fog érdekelni. Sajnálom, hogy magam nem vagyok illetékes arra, hogy értekezésével foglalkozzam, de gondom lesz rá, hogy arra való komoly ember kezébe adjam. Nem most mindjárt, mert ilyenkor az emberek nincsenek a kezem ügyében. De nem fogok róla megfeledkezni. Ezzel be is zárom soraimat. Igen sajnáltam, hogy nem voltam itt a szerkesztőségben, mikor kerestt. A névjegyét megtaláltam asztalomon. Levelének ellenben nagyon megörültem, ami tán meg is látszik egy kissé ezeken a sorokon. Isten magával. Szeretettel

Rákosi Jenő.

Boritékon: Ngs. Zivuska Jenő áll. középiskolai tanár urnak Besztercebánya.

Rákosi Jenő «felfedezettjeinek» egyike volt Zivuska Jenő (1876—1926), a fiatalon elhunyt újromantikus drámaíró. Vidéki tanár, filozófiával és költészetrel foglalkozott. Később a debreceni egyetemen a filozofia magántanára. Írt költeményeket is (*Versek*, 1898), doktori értekezése *Pyrker László életrajza*. Sikereket a drámaírás terén ért el: annak az újromantikus iránynak volt utolsó képviselője, amelyet Rákosi Jenő honosított meg nálunk. Három drámát írt: *Az ítélet* (1899), *A vak Lorenzo* (1918) és *A tartozás* (1925.) Az elsőt átdolgozva *A becsületbíró* címmel az Akadémia Teleki-jutalmával koszorúzta és a Nemzeti Színház elő is adta. Érdekes, nem mindennapi, tipikusan magyar tragikumú torzótehetség volt. Érdemes lenne vele részletesebben foglalkozni. A levelet Zivuska Andornak, az író fiának, szivességéből közlöm.

KOZOCSA SÁNDOR.

RÉGI MAGYAR HORATIUS-FORDÍTÓK.

A XVIII. század végén nálunk is föllendült Horatius-kultusznak az első deákosok kezdesétől Édes Gergely és Virág Benedek gyűjteményéig is (1819, ill. 1824) sok derék művelője volt. A fordítóknak hosszú névsorával találkozunk Csippak Lajos összefoglaló dolgozatában (Kolozsvár, 1912.), majd legújabban Janovszky Antalnak sokszor a Csippak nyomain járó doktori értekezésében (1938). Azonban mindketten csak a nyomtatásban megjelent fordítások és átdolgozások szerzőiről adnak számot, még azokról is nagyon hiányosan. Nem emlékeznek — de a kutatás általában nem adott soha számot — DUGONICS ANDRÁSRÓL (Prónai Dugonics-életrajza sem említi), aki már 1774-ben, a *Trója veszedelmének* függelékében¹, a magyar időmértéknek nagyon gyöngé próbálgatásával Horatius két «Saffikumját»

¹ *Külömbféle versek* § III. és IV., 274. l.